

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА

В.Ф.Петрова, С.С.Родченко

**ПРОГРАМА І РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ
“ОБЛІК КРЕДИТНО – РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ В БАНКАХ”**
(для студентів 5 курсу заочної форми навчання освітньо -
кваліфікаційного рівня підготовки – спеціаліст, напряму підготовки 0501 -
“Економіка і підприємництво”, спеціальності 7.050106 – “Облік і аудит”)

ХАРКІВ – ХНАМГ - 2009

Програма і робоча програма навчальної дисципліни “Облік кредитно – розрахункових операцій в банках” (для студентів 5 курсу заочної форми навчання освітньо – кваліфікаційного рівня спеціаліст, напряму підготовки 0501 - “Економіка і підприємництво”, спеціальності 7.050106 – “Облік і аудит”). / Укл.: В.Ф.Петрова, С.С.Родченко. – Харків: ХНАМГ, 2009. – 26 с.

Укладачі: В.Ф.Петрова, С.С.Родченко

Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу і узгоджена з орієнтовною структурою змісту навчальної дисципліни, рекомендованою Європейською Кредитно-Трансферною Системою (ECTS).

Рекомендовано для студентів спеціальності “Облік і аудит”.

Затверджено на засіданні кафедри економіки підприємств міського господарстві, протокол № 1 від 03.09.2009 р.

ЗМІСТ

	стор.
ПЕРЕДМОВА	4
1.ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
1.1. Мета, предмет та місце дисципліни	6
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни	6
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги	7
1.4. Рекомендована основна навчальна література	7
1.5. Анотація програми навчальної дисципліни	8
2.РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
2.1. Структура навчальної дисципліни	9
2.2. Тематичний план навчальної дисципліни	9
2.3. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента	20
2.4. Розподіл часу самостійної навчальної роботи студента	21
2.5. Засоби контролю та структура залікового кредиту	23
2.6. Методи та критерії оцінювання знань	23
2.7. Інформаційно – методичне забезпечення	25

ПЕРЕДМОВА

У сучасному економічному житті країни підвищується роль комерційних банків, їх діяльність багатогранна, вона, по суті, охоплює всі сфери життя суспільства.

Характер банківських операцій визначає форму обліково-операційної роботи банку. Виходячи з цього існує нерозривний взаємозв'язок між операційною роботою і бухгалтерським обліком банків.

Предметом бухгалтерського обліку в банках є власні і залучені кошти й операції з їх розміщення в активах кредитного й інвестиційного портфелів, основних засобах і нематеріальних активах, а також на рахунках грошових коштів у касі та банках. З метою їх обліку для всіх українських банків установлені єдині форми і методи, що закріплені як систематизація об'єктів обліку в Плані рахунків, затвердженому Національним банком України.

Це обумовлює актуальність вивчення дисципліни «Облік кредитно – розрахункових операцій в банках».

Метою дисципліни «Облік кредитно – розрахункових операцій в банках» є ознайомлення студентів з головними підходами до формування чинних методик обліку банківських операцій на основі рахунків Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України.

Приєднання України до Болонського процесу передбачає впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП), яка є українським варіантом ECTS. Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Програма навчальної дисципліни розроблена на основі:

Освітньо-кваліфікаційна характеристика спеціаліста спеціальності 7.050106 – «Облік і аудит» (галузевий стандарт вищої освіти, 2004 р.);

Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра, спеціаліста і магістра напряму 0501 – «Економіка і підприємництво» (галузевий стандарт вищої освіти, 2002 р.);

Навчальний план підготовки спеціаліста за спеціальністю 7.050106 –

«Облік і аудит» напряму підготовки 0501 «Економіка та підприємництво», 2003 р.).

Програма ухвалена кафедрою економіки підприємств міського господарства № 1 від 03.09.2009 р. та Вченою радою факультету Післядипломної освіти та заочного навчання (протокол № 1 від 4 вересня 2009 р.).

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ОБЛІК КРЕДИТНО-РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ У БАНКАХ

1.1. Мета, предмет та місце дисципліни

Мета та завдання вивчення дисципліни – ознайомлення з головними підходами до формування чинних методик обліку банківських операцій на основі рахунків Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України.

Предмет вивчення у дисципліні - побудова системи обліку в банківських установах та методика здійснення обліку банківських операцій.

Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Дисципліна, на яку безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Дисципліна, вивчення якої безпосередньо спирається на дану дисципліну
Банківська справа Бухгалтерський облік Національна економіка Гроші та кредит Фінанси Інформаційні системи і технології в обліку	Облік зовнішньоекономічної діяльності Дипломне проектування

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

(відповідно до стандартів ОПП)

Модуль 2 ОБЛІК КРЕДИТНО-РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ У
БАНКАХ (3,0/108)

ЗМ.2.1 Основні принципи обліку в банках (1,5/54)

1. Загальні теоретичні засади і принципи бухгалтерського обліку в банках
2. Облік капіталу банку
3. Облік доходів та витрат банку
4. Облік касових операцій
5. Облік розрахункових операцій.

ЗМ 2.2 Облік кредитних, депозитних операцій, операцій з цінними паперами та інших банківських операцій (1,5/54)

1. Облік операцій із кредитування

2. Облік депозитних операцій банку
3. Облік операцій банку з цінними паперами
4. Облік операцій банку в іноземній валюті

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Вміння та знання (за рівнями сформованості)	Сфери діяльності (виробнича, соціально-виробнича, соціально-побутова)	Функції діяльності у виробничій сфері (проектувальна, організаційна, управлінська, виконавська, технічна, інші)
Репродуктивний рівень: сутність і значення системи обліку кредитно-розрахункових операцій банківської системи, природа та принципи її функціонування, рівні нормативного регулювання.	виробнича	організаційна, виконавська
Алгоритмічний рівень: формування документарного забезпечення банківської діяльності і ведення системи обліку банківських операцій.	виробнича соціально - виробнича	організаційна, управлінська, виконавська
Евристичний рівень: спланувати роботу, розробити ефективну програму контролю за якістю і своєчасністю обліку операцій у банку.	виробнича соціально - виробнича	організаційна, управлінська

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. Банківські операції: Підручник. / А. М. Мороз, М. І. Савлук та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза. — 2-ге вид., випр. і доп. — К.: КНЕУ, 2002. — 476 с.
2. Кіндрацька Л. М. Бухгалтерський облік у банках України: Підручник. — К.: КНЕУ, 2001. — 636 с.
3. Облік і аудит у банках: Підручник / А. М. Герасимович, Л. М. Кіндрацька, Т. В. Кривов'яз та ін.; За заг. ред. проф. А. М. Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2004. — 536 с.

1.5. Анотація програми навчальної дисципліни

ОБЛІК КРЕДИТНО-РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ У БАНКАХ

Мета та завдання вивчення дисципліни – ознайомлення з головними підходами до формування чинних методик обліку банківських операцій на основі рахунків Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України.

Предмет вивчення у дисципліні – побудова системи обліку в банківських установах та методика здійснення обліку банківських операцій.

УЧЕТ КРЕДИТНО-РАССЧЕТНЫХ ОПЕРАЦИЙ В БАНКАХ

Цели и задачи изучения дисциплины: Ознакомление с главными подходами к формированию действующих методик учета банковских операций на основе счетов Плана счетов бухгалтерского учета банков Украины.

Предмет дисциплины – построение системы учета в банковских учреждениях и методика осуществления учета банковских операций.

THE ACCOUNTING OF CREDIT AND PAYMENT TRANSACTIONS IN THE BANKING INSTITUTIONS

The object and purpose of studying this discipline is an introduction to the main approaches towards the operating policies organization of account transactions in banks on the basis of the account-plan from all Ukrainian banks. The subject matter of this discipline is to build an accounting system in the banking institutions and also the methods of implementation the account transactions in banks.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ОБЛІК КРЕДИТНО-РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ У БАНКАХ”

2.1. Структура навчальної дисципліни

Заочна форма навчання

Призначення: підготовка спеціалістів	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3,0 Модулів – 1, КР Змістових модулів – 2 Загальна кількість годин – 108,0 КР	Напрямок 0501 «Економіка і підприємництво» Спеціальності: 7.050106 – «Облік і аудит» Освітньо-кваліфікаційний рівень: Спеціаліст	Нормативна Рік підготовки: 5-й Семестр: 10-й Лекції – 10 год. Практичні – 8 год. Самостійна робота – 90 год. із них КР – 10 год Вид підсумкового контролю – залік

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять: лекційних, практичних. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час практичних занять. Також велике значення в процесі вивчення і закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі ці види занять розроблені відповідно до положень Болонської декларації.

2.2. Тематичний план навчальної дисципліни

При вивченні дисципліни “Облік кредитно-розрахункових операцій в банках” студент має ознайомитись з програмою дисципліни, з її структурою, змістом та обсягом, формами й методами навчання, з усіма видами й методами контролю знань і методикою оцінювання цих знань.

Навчальний процес здійснюється у таких формах: лекційні, практичні (семінарські) заняття, самостійна робота студента, у т.ч. виконання контрольної роботи, контрольні заходи.

Тема 1. Загальні теоретичні засади і принципи бухгалтерського обліку в банках.

1. Загальні теоретичні засади і принципи бухгалтерського обліку в банках.

2. Система бухгалтерського обліку в банку та її складові: підсистема фінансового обліку; підсистема управлінського обліку; підсистема податкових розрахунків.

3. Організація та забезпечення операційної діяльності в банках.

4. Первинні документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку.

5. Характеристика та особливості побудови плану рахунків бухгалтерського обліку в банках.

6. Необхідність запровадження коррахунків та їх використання під час обліку операцій за принципами оцінки та обачливості.

Характеристика банківської системи України. Види банківських операцій. Активні і пасивні операції комерційних банків.

Предмет і метод бухгалтерського обліку. Характеристика елементів методу. Передумови та необхідність поділу бухгалтерського обліку на фінансовий і управлінський. Значення та методика податкового обліку в системі комерційних банків.

Бухгалтерські документи (клієнтські, внутрішньобанківські) та реєстри бухгалтерського обліку. Їх характеристика; документообіг.

Особливості побудови Плану рахунків: мультивалютність, подвійний запис операцій за позабалансовими рахунками, нові вимоги до аналітичних рахунків, наявність управлінського обліку. Принципи побудови Плану рахунків: безперервність діяльності; стабільність правил бухгалтерського обліку; обачливість; нарахування доходів та видатків; дата операції; окреме відображення активів та пасивів; прийнятність вхідного балансу; перевага змісту над формою; оцінка; відкритість; консолідація, суттєвість.

Класифікація рахунків у Плані рахунків за видами контрагентів, характером операцій і ступенем зниження ліквідності.

Ведення синтетичного обліку за балансовими рахунками. Формування інформації про операції, що їх виконує банк за цими рахунками, та відображення результатів операцій за залишками на синтетичних балансових рахунках у фінансовій звітності.

Структура класів Плану рахунків: рахунки I—IV порядку. Логічні схеми взаємозв'язку між рахунками груп окремих розділів.

Поняття контррахунків та їх характеристика.

Характеристика позабалансових рахунків класу 9; особливості обліку операцій за системою подвійного запису за цими рахунками. Порядок визначення позабалансових рахунків (активний або пасивний).

Характеристика аналітичного обліку як підсистеми бухгалтерського обліку, що деталізує інформацію про кожного контрагента та кожну операцію. Значення параметрів аналітичного обліку для формування фінансової та статистичної звітності. Обов'язкові та необов'язкові параметри. Поділ параметрів аналітичного обліку залежно від сфери застосування на такі види: контрагенти (клієнти), документи, договори та безпосередньо аналітичні рахунки. Поділ обов'язкових параметрів на загальні та спеціальні. Формування номера аналітичного рахунка та нумерація рахунків доходу бюджету.

Тема 2. Облік капіталу банку.

1. Характеристика банківської системи України.
2. Процедура державної реєстрації банку.
3. Облікова процедура реєстрації банку та змін до статутного капіталу.
4. Облік власних акцій, викуплених у акціонерів.
5. Облік інших складових капіталу банку.

Характеристика капіталу комерційного банку як залишкового інтересу банку в активах за вирахуванням зобов'язань.

Структура балансових рахунків класу 5 Плану рахунків «Капітал банку».

Порядок обліку операцій під час формування статутного капіталу до реєстрації комерційного банку за тимчасовим рахунком у територіальному управлінні Національного банку. Облік сум несплаченого та сплаченого зареєстрованого статутного капіталу банку, облік операцій щодо розрахунків з акціонерами за несплаченим статутним капіталом. Бухгалтерський облік емісійних різниць у процесі первинного розміщення акцій.

Облік операцій з викупу банком акцій власної емісії та їх дальшої реалізації.

Облік внесків за зареєстрованими змінами до статутного капіталу. Бухгалтерський облік операцій, пов'язаних із нарахуванням дивідендів та розрахунками з акціонерами (засновниками). Відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку фінансового результату поточного року та його розподілу. Облік операцій з формування фондів комерційного банку за рахунок нерозподіленого прибутку.

Тема 3. Облік доходів та витрат банку.

1.Класифікація доходів і витрат банку та відображення класифікаційних груп у Плані рахунків бухгалтерського обліку банків.

2.Облік доходів і витрат на основі базових принципів МСБО.

3.правила обліку доходів (витрат).

4.Облік формування резервів під заборгованість за нарахованими доходами.

5.Облік часткового або повного погашення боржником заборгованості за нарахованими доходами.

6.Податковий облік у банках.

7.Порядок закриття рахунків доходів і витрат. Визначення фінансового результату діяльності банку.

Структура класів 6 і 7 («Доходи» і «Витрати») Плану рахунків. Класифікація доходів і витрат банку.

Принципи відображення в бухгалтерському обліку доходів і витрат банку (нарахування, відповідності, обережності).

Методи визначення кількості днів для розрахунку процентних доходів (витрат). Облік операцій за рахунками «Доходи майбутніх періодів» (3600) та «Витрати майбутніх періодів» (3500).

Правила обліку доходів та витрат за методом нарахування та відображення результатів у системі фінансового обліку та у фінансовій звітності. Облік прострочених нарахованих доходів. Облік сумнівної заборгованості за нарахованими доходами. Облік формування спеціального резерву під заборгованість за нарахованими доходами. Облік списання сумнівної заборгованості за рахунок резервів. Порядок визнання витрат у системі фінансового обліку. Зміст податкового обліку. Способи ведення обліку валових доходів і валових витрат: позасистемно; на балансових рахунках; на позабалансових рахунках.

Порядок закриття рахунків доходів (витрат) та підрахунок фінансових результатів поточного року, облік нарахування, сплати податку на прибуток та розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість. Відображення зазначених операцій у системі фінансового та податкового обліку.

Тема 4. Облік касових операцій.

1. Організація ведення касових операцій у банках.

2. Порядок забезпечення та облік операцій з підкріплення банків готівкою.

3. Касові операції банків з клієнтами та методика бухгалтерського обліку.

Загальні положення Інструкції про організацію роботи з готівкового обігу установами банків України (затверджена постановою Правління (далі — ПП) НБУ від 19.02.01 № 69). Порядок підготовки та розроблення прогнозів касових оборотів, розгляд та затвердження заявок-розрахунків клієнтів для

встановлення лімітів залишку готівки в касі.

Основні нормативні документи, що регламентують організацію емісійно-касової роботи в установах банків.

Порядок здійснення касових операцій у прибуткових і видаткових касах. Облік операцій, що проводяться вечірніми касами та касами перерахунку. Порядок роботи кас банків при підприємствах і організаціях. Обробка, формування і пакування грошових білетів, монет і валютних цінностей. Організація резервних фондів Національного банку України.

Порядок підкріплення операційних кас установ банку під час роботи через консолідований кореспондентський рахунок. Інкасація грошової виручки інкасаторами банків. Облік даних операцій.

Порядок закриття операційної каси банків.

Тема 5. Облік розрахункових операцій.

1. Відкриття банками рахунків клієнтів та використання коштів за цими рахунками.

2. Облік безготівкових розрахунків у банку.

3. Облік операцій із застосуванням платіжних карток.

Зміст Інструкції про міжбанківські розрахунки в Україні. Характеристика міжбанківських розрахунків. Порядок відкриття кореспондентських рахунків банкам (філіям) у територіальних управліннях Національного банку. Перелік документів, що подаються до територіального управління НБУ.

Відкриття та ведення рахунків лоро і ностро. Механізм дії прямих кореспондентських рахунків між банками.

Перелік бухгалтерських операцій та механізм здійснення міжбанківських розрахунків через СЕП.

Загальні положення Інструкції про відкриття банками рахунків у національній та іноземній валюті (затверджена ПП НБУ 18.12.98).

Характеристика рахунків, що відкриваються клієнтам у комерційних банках: поточні, депозитні (вкладні) у національній та іноземній валюті, поточні бюджетні у національній валюті України. Перелік документів, що подаються до банку для відкриття рахунків. Особливості відкриття рахунків у національній валюті фізичним особам: розрахункові та вкладні рахунки громадян.

Загальні положення Інструкції про безготівкові розрахунки в країні в національній валюті (затверджена ПП НБУ від 21.01 04 № 22).

Правила використання під час здійснення розрахункових операцій платіжних інструментів у формі: меморіального ордера; платіжного доручення; платіжної вимоги; розрахункового чека; акредитива.

Загальні правила документообігу. Проведення розрахунків у системі електронних платежів «клієнт — банк».

Тема 6. Облік операцій із кредитування.

1.Відображення класифікаційних груп видів кредитів у плані рахунків бухгалтерського обліку в банках.

2.Облік основної суми заборгованості за етапами здійснення кредитного процесу.

3.Порядок відображення в обліку операцій овердрафт, репо та факторингу.

4.Облік простроченої та сумнівної кредитної заборгованості.

5.Облік формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків.

6.Облік операцій з нарахування та сплати процентних доходів (витрат) за кредитними операціями.

7.Облік операцій з повернення раніше списаної безнадійної заборгованості за основним кредитним боргом та нарахованими процентними доходами.

8.Облік позабалансових забор'язань із кредитування.

9.Облік комісійних доходів (витрат) за кредитними операціями.

Класифікація кредитних операцій банку. Порядок визнання кредиту на балансових та позабалансових рахунках. Зміст та положення кредитної угоди, яка визначає умови кредитування. Зміст облікової процедури за кредитною операцією: відкриття аналітичних рахунків (загальні і спеціальні параметри); облік номіналу кредиту; облік простроченої кредитної заборгованості; облік сумнівної кредитної заборгованості. Відображення зазначених елементів облікової процедури за рахунками Плану рахунків бухгалтерського обліку. Облік формування та використання резервів під можливі втрати за кредитними операціями. Облік безнадійної кредитної заборгованості та процедури її списання з балансу банку за рахунок резерву під нестандартну кредитну заборгованість.

Облік операцій з часткового (повного) погашення раніше списаної безнадійної кредитної заборгованості. Призначення рахунків групи 671 «Повернення списаних активів» у частині виданих кредитів. Облік операцій з нарахування доходів, облікування прострочених та сумнівних нарахованих доходів. Облік операцій з формування та використання резервів під заборгованість за нарахованими доходами. Використання позабалансових рахунків у процедурі нарахування процентних доходів.

Особливості обліку кредитних операцій овердрафт, РЕПО, урахування векселів, за факторинговими операціями.

Тема 7. Облік депозитних операцій банку.

- 1.Правила ведення депозитних операцій у банках України.
- 2.Облік залучених вкладів (депозитів) у банку.
- 3.Облік розміщених вкладів (депозитів) на міжбанківському ринку.
- 4.Облік нарахованих і сплачених доходів та витрат за вкладними (депозитними) операціями.

5.Бухгалтерський облік коштів, залучених за ощадними (депозитними) сертифікатами.

Характеристика груп балансових та позабалансових рахунків для фінансового обліку залучення (розміщення) депозитів, сплати витрат та отримання доходу за ними.

Класифікація депозитів за економічним змістом та строками використання коштів. Активні і пасивні депозитні операції та відображення результатів їх проведення у фінансовій звітності.

Облік номіналу депозиту. Вплив методу виплати процентів (за період або на період) на облік номіналу депозиту.

Облік процентних витрат. Розрахунок нарахованих процентів за простою (номінальною) або складною (ефективною) процентною ставкою.

Зміст облікової політики банку щодо використання методу нарахування процентів за депозитними операціями.

Облік операцій з погашення депозиту.

Тема 8. Облік операцій банку з цінними паперами.

1.Загальні підходи до оцінки і класифікації цінних паперів (ЦП), що обліковуються в банківському портфелі.

2.Облік цінних паперів у торговому портфелі банку.

3.Облік цінних паперів у портфелі банку до погашення.

4.Облік інвестицій в асоційовані та дочірні компанії.

Загальні положення Інструкції з бухгалтерського обліку операцій із цінними паперами в банках України (затверджена ПП НБУ від 20.08.03 № 355). Класифікація цінних паперів за видами сплати доходу: цінні папери з визначеним прибутком та цінні папери з невизначеним прибутком. Форми випуску цінних паперів. Структура балансових та позабалансових рахунків для

фінансового обліку операцій з розміщення, обігу, сплати доходу та погашення власних і придбаних цінних паперів.

Облік цінних паперів у торговому портфелі банку на момент їх придбання. Облік операцій переоцінки вартості цінних паперів у торговому портфелі до справедливої вартості.

Облік операцій переведення цінних паперів з торгового портфеля банку до портфеля на продаж. Облік реалізації (продажу) цінних паперів з торгового портфеля банку.

Особливості обліку цінних паперів у портфелі банку на продаж (облік акцій та боргових цінних паперів). Облік переоцінки на дату балансу цінних паперів портфеля на продаж, які обліковуються за справедливою вартістю. Облік втрат банку від зменшення корисності цінних паперів та формування резервів. Облік операцій переведення цінних паперів з портфеля на продаж до торгового портфеля. Облік реалізації (продажу) цінних паперів з портфеля на продаж.

Особливості обліку цінних паперів у портфелі банку до погашення. Облік погашення цінних паперів у портфелі до погашення. Облік формування та використання резервів під заборгованість за нарахованими доходами за цінними паперами.

Особливості обліку інвестицій в асоційовані і дочірні компанії. Відображення у бухгалтерському обліку частки банку в чистому прибутку (збитку) об'єкта інвестування та в змінах власного капіталу. Облік операцій з реалізації інвестицій в асоційовані й дочірні компанії.

Облік комісійних операцій з цінними паперами. Облік операцій з купівлі цінних паперів за дорученням клієнта та з їх продажу. Облік інкасування векселів, їх доміциляції. Облік боргових цінних паперів власної емісії. Облік операцій з цінними паперами за позабалансовими рахунками.

Тема 9. Облік операцій банку в іноземній валюті.

1.Вплив мультивалютного принципу побудови плану рахунків бухгалтерського обліку на облікову процедуру банків за операціями в іноземній валюті.

2.Облік операцій в іноземній валюті на дату операції.

3.Валютна позиція банку та її врахування в бухгалтерських записях за операціями в іноземній валюті.

4.Методика обліку операцій з купівлі – продажу іноземної валюти для власних потреб банку на дату розрахунку.

5.Облік операцій з купівлі – продажу іноземної валюти за гривні за дорученням клієнтів на дату розрахунку.

6.Відображення в бухгалтерському обліку переоцінки активів і зобов'язань в іноземній валюті.

Характеристика операцій в іноземній валюті, здійснюваних банками, та їх типи. Ідентифікація операцій за параметрами аналітичного обліку.

Валютна позиція банку за окремими видами валют та її врахування в системі бухгалтерського обліку при здійсненні обмінних операцій в іноземній валюті. Типи операцій, що впливають на розмір відкритої валютної позиції банку.

Бухгалтерський облік готівкових обмінних операцій в іноземній валюті. Особливості обліку операцій купівлі однієї іноземної валюти за іншу іноземну валюту. Облік доходів (витрат) за операціями, що здійснені в іноземній валюті. Облік результатів за обмінними операціями. Коригування статей балансу в разі зміни валютних курсів. Відображення результатів коригування в системі рахунків бухгалтерського обліку.

Зв'язок між операціями в іноземній та національній валюті через рахунки 3800 та 3801 та порядок їх згортання під час складання фінансової звітності.

Облік операцій з придбання (продажу) іноземної валюти за дорученням

клієнтів на міжбанківському валютному ринку та за рахунок ліміту власної валютної позиції банку. Облік операцій з кредитування в іноземній валюті, нарахування процентних доходів та формування резервів під можливі втрати банку через непогашення кредитної заборгованості та нарахованих процентів, що обліковуються в іноземній валюті.

2.3. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента

Таблиця 2.1. – Розподіл часу за модулями і змістовими модулями (заочне навчання)

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього, кредит / годин	Форми навчальної роботи			
		Лекц.	Сем., пр.	Лаб.	СРС
Модуль	3,0/108	10	8	–	90
ЗМ1.1.	1,5/ 54	5	4	–	45
ЗМ1.2.	1,5/ 54	5	4	–	45

Таблиця 2.2. – Лекційний курс (заочне навчання)

Зміст	Кількість годин
ЗМ.2.1 Основні принципи обліку в банках	5
Тема 1. Загальні теоретичні засади і принципи бухгалтерського обліку в банках.	1
Тема 2. Облік капіталу банку.	-
Тема 3. Облік доходів та витрат банку.	-
Тема 4. Облік касових операцій.	2
Тема 5. Облік розрахункових операцій.	2
ЗМ 2.2 Облік кредитних, депозитних операцій, операцій з цінними паперами та інших банківських операцій	5
Тема 6. Облік операцій із кредитування.	2
Тема 7. Облік депозитних операцій банку.	2
Тема 8. Облік операцій банку з цінними паперами.	-
Тема 9. Облік операцій банку в іноземній валюті.	1
Разом:	10

Таблиця 2.3. – Практичні заняття (заочне навчання)

Зміст	Кількість годин
ЗМ.2.1 Основні принципи обліку в банках	4
Тема 1. Загальні теоретичні засади і принципи бухгалтерського обліку в банках.	-
Тема 2. Облік капіталу банку.	2
Тема 3. Облік доходів та витрат банку.	2
Тема 4. Облік касових операцій.	-
Тема 5. Облік розрахункових операцій.	-
ЗМ 2.2 Облік кредитних, депозитних операцій, операцій з цінними паперами та інших банківських операцій	4
Тема 6. Облік операцій із кредитування.	-
Тема 7. Облік депозитних операцій банку.	-
Тема 8. Облік операцій банку з цінними паперами.	2
Тема 9. Облік операцій банку в іноземній валюті.	2
Разом:	8

2.4. Розподіл часу самостійної навчальної роботи студента

Самостійна навчальна робота розрахована на формування практичних навичок у роботі студентів зі спеціальною літературою, орієнтування їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань і глибоке вивчення теоретичних і практичних проблем ефективного функціонування підприємства та його структурних підрозділів.

Таблиця 2.4. - Самостійна навчальна робота студента

Форми самостійної роботи (за змістовими модулями)	Од.	Форма звіту
1	2	3
ЗМ.2.1 Основні принципи обліку в банках	40	
1.Огляд основної та додаткової літератури	5	Конспект
2. Т.1. Загальні теоретичні засади і принципи бухгалтерського обліку в банках: -ведення термінологічного словника -розгляд контрольних запитань -розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	7	Відповіді у зошиті для самостійних робіт
3. Т.2. Облік капіталу банку: -ведення термінологічного словника -розгляд контрольних запитань -розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	7	Відповіді у зошиті для самостійних робіт
4. Тема 3. Облік доходів та витрат банку: -ведення термінологічного словника -розгляд контрольних запитань -розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	7	Відповіді у зошиті для самостійних робіт
5.Тема 4. Облік касових операцій: -ведення термінологічного словника -розгляд контрольних запитань -розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	7	Відповіді у зошиті для самостійних робіт
6.Тема 5. Облік розрахункових операцій: -ведення термінологічного словника -розгляд контрольних запитань -розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	7	
ЗМ 2.2 Облік кредитних, депозитних операцій, операцій з цінними паперами та інших банківських операцій	40	
1.Огляд основної та додаткової літератури	8	Конспект
Тема 6. Облік операцій із кредитування: -ведення термінологічного словника -розгляд контрольних запитань -розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	8	Відповіді у зошиті для самостійних робіт
Тема 7. Облік депозитних операцій банку: -ведення термінологічного словника -розгляд контрольних запитань -розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	8	Відповіді у зошиті для самостійних робіт

Продовження таблиці

1	2	3
Тема 8. Облік операцій банку з цінними паперами: -ведення термінологічного словника -розгляд контрольних запитань -розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	8	Відповіді у зошиті для самостійних робіт
Тема 9. Облік операцій банку в іноземній валюті: -ведення термінологічного словника -розгляд контрольних запитань -розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	8	Відповіді у зошиті для самостійних робіт
Виконання контрольної роботи	10	
Разом	90	

2.5. Засоби контролю та структура залікового кредиту

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо)
МОДУЛЬ 2. Поточний контроль зі змістових модулів
1.Вибіркове опитування на практичних заняттях
2.Контрольна робота
Підсумковий контроль за МОДУЛЕМ 2
Залік (проводиться у вигляді письмового контролю)

2.6. Методи та критерії оцінювання знань

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі форми та методи контролю і оцінювання знань:

- ☐ поточний контроль зі змістових модулів;
- ☐ складання заліку.

Порядок здійснення поточного оцінювання знань студентів.

Поточний модульний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом матеріалу лекційного модуля та вміння застосувати його для вирішення практичної ситуації і проводиться у вигляді письмового

контролю (контрольна робота).

Поточний контроль проводиться у письмовій формі після того як розглянуто увесь теоретичний матеріал та проведені практичні завдання в межах кожного з ЗМ.

Проведення підсумкового контролю.

Підсумком вивчення дисципліни для студентів є складання заліку, який оцінюється за двобальною шкалою: «залік» або «незалік».

«Залік» виставляють студенту, який виявив повне знання з поставлених питань, вільно володіє матеріалом, логічно й ґрунтовно відповідає на поставлені запитання, вміє застосувати отримані знання для аналізу й розробки практичної діяльності підприємства, або виявив повне знання з поставлених питань, але припускає логічну непослідовність або не може застосувати отримані знання при практичному розв'язанні завдань. При цьому студент вміє виправити неточності відповіді після зауваження викладача.

«Незалік» виставляють, якщо студент не володіє знанням суттєвих елементів навчального матеріалу, припускається грубих помилок.

В окремих випадках викладач при тестовій формі оцінки знань або при оцінці контрольної роботи може запропонувати студенту обґрунтувати свої відповіді.

2.7. Інформаційно-методичне забезпечення

1. Основна література	
1. Банківські операції: Підручник. / А. М. Мороз, М. І. Савлук та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза. — 2-ге вид., випр. і доп. — К.: КНЕУ, 2002. — 476 с.	2.1, 2.2
2. Кіндрацька Л. М. Бухгалтерський облік у банках України: Підручник. — К.: КНЕУ, 2001. — 636 с.	2.1, 2.2
3. Облік і аудит у банках: Підручник / А. М. Герасимович, Л. М. Кіндрацька, Т. В. Кривов'яз та ін.; За заг. ред. проф. А. М. Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2004. — 536 с.	2.1, 2.2
4. Облік і аудит у банках: Підручник / А. М. Герасимович, Л. М. Кіндрацька, Т. В. Кривов'яз та ін.; За заг. ред. проф. А. М. Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2004. — 536 с.	2.1, 2.2
5. Облік та аудиту комерційних банках / А. М. Герасимович, Т. В. Кривов'яз, О. А. Мазур та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Герасимовича. — Львів: Видавництво “Фенікс”, 1999. — 512 с.	2.1, 2.2
2. Додаткові джерела	
1. Закон України “Про банки та банківську діяльність від 20.02.91 р. // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. 1996. Вип. 1.	2.1, 2.2
2. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні. Затверджено Постановою Правління НБУ 28.08.2001 р. № 368.	2.1, 2.2
3. Потоцкая Е. Г. Основные направления комплексного анализа деятельности // Бухгалтерия и банки. — 2001. — № 7. — С. 9—12	2.1, 2.2
4. Банковское дело: Учебник / Под ред. О. И. Лаврушина. — М.: Финансы и статистика, 1998. — 576 с.	2.1, 2.2
5. Рудый К. В. Финансово-кредитные системы зарубежных стран: Учеб. пособие. — М: Новое знание, 2003. — 301 с.	2.1, 2.2
6. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент банку: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 1999. — 280 с.	2.1, 2.2
7. Тартановский М. Д. Рынок ценных бумаг и его финансовые институты. — СПб., 1994.	2.1, 2.2
8. Шарп У., Александер Г., Бейли Дж. Инвестиции / Пер. с англ. — М.: ИНФРА-М, 1998. — 1028 с.	2.1, 2.2
9. Цифровий репозиторій ХНАМГ: http:// www.ksame.kharkov.ua .	2.1, 2.2
10. Неофіційний сайт КНЕУ: http:// 6201. org.ua .	2.1, 2.2
3. Методичне забезпечення	
1. Методичні вказівки до організації самостійної роботи та виконання контрольної роботи з дисципліни “Облік кредитно – розрахункових операцій в банках” (для студентів 5 курсу заочної форми навчання напряму підготовки “Економіка і підприємництво” за спеціальністю 7.050107 – “Облік і аудит” кваліфікаційного рівня підготовки – спеціаліст) / Укл. Родченко В.Б., Родченко С.С.. – Харків: ХНАМГ, 2009. – 63 с.	2.1, 2.2
2. Конспект лекцій з дисципліни “Облік кредитно – розрахункових операцій в банках” (для студентів 5 курсу заочної форми навчання напряму підготовки “Економіка і підприємництво” за спеціальністю 7.050107 – “Облік і аудит” кваліфікаційного рівня підготовки – спеціаліст) / Укл. Родченко В.Б., Родченко С.С.. – Харків: ХНАМГ, 2009. – 164 с.	2.1, 2.2

Навчальне видання

Програма і робоча програма навчальної дисципліни “Облік кредитно – розрахункових операцій в банках” для студентів 5 курсу заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст, напряму підготовки 0501 - “Економіка і підприємництво” за спеціальністю 7.050106 – “Облік і аудит”

Укладачі: В.Ф.Петрова, С.С.Родченко

План 2009, поз.830 Р

Підп. до друку 03.11.2009	Формат 60x84 1/16	Папір офісний
Друк на ризографі	Умовн. – друк. арк.1,1	Обл.-вид. арк. 1,4
Замовл. № 5325	Тираж 10 прим.	

61002, Харків, ХНАМГ, вул. Революції, 12

Сектор оперативної поліграфії ЦНІТ ХНАМГ

61002, Харків, ХНАМГ, вул. Революції, 12